

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 14

БЕОГРАД, 4. АПРИЛ 1936.

ГОДИНА VIII

Садржај:

Jugoslovenski kreditni zavod a. d., Beograd
 „Sumadija“ a. d. za osiguranje i reosiguranje u Beogradu
 Ческо-словенска банка д. д. у Загребу
 Прво хрватско varaždинско д. д. за електричну расвјету, Varaždin

JUGOSLOVENSKI KREDITNI ZAVOD A. D., BEOGRAD

Završni računi Jugoslovenskog kreditnog zavoda za nekoliko poslednjih godina su neobično interesantni. Kad bi se na osnovu njih hteo doneti sud o razvitku našeg bankarstva u tom razdoblju, sigurno je da bi se dobila sasvim pogrešna slika. U tim računima nema, naime, nigde traga o panici ulagača i podizanju uloga, o zamrnutim potraživanjima i ne-likvidnoj aktivi, o opadanju volumena poslova itd. Naprotiv, sve cifre ukazuju na sjajan razvitak poslova.

Obrtni kapital, koji je 1931 bio nešto ispod 40 miliona, povećao se u toku svake sledeće godine za preko 10 miliona i krajem 1935 iznosi 88,6 miliona dinara. U zemlji imamo preko 600 banaka, ali bi se na prste mogle prebrojati one, čiji je razvitak u godinama bankarske krije bio ma i približno sličan poslovnoj ekspanziji Jugoslovenskog kreditnog zavoda.

Za onoga koji ne poznaje ovaj zavod ni njegove upravljače, bančini razvitak, naročito onaj od 1931 do 1935, mora da pretstavlja gotovo neobjašnjiv fenomen. Za nas on pretstavlja u punom smislu reči satisfakciju, jer smo već prilikom analize bilansa za 1931 godinu predviđali da će kriza poverenja ostati bez znatnijih posledica po Jugoslovenski kreditni zavod. Međutim, moramo i mi priznati da je u ovom slučaju stvarnost prevazišla i najoptimističnija očekivanja. Zavod je osnovan 1927 godine sa glavnicom od 10 miliona, koja je već u 1930 povišena na 15 miliona. Tempo razvitka bio je neobično brz, a poverenje ulagača optimalno, pre kao i za vreme bankarske krize. Tome je mnogo doprinela činjenica, da su upravljači zavoda poznati kao neobično iskusni i rigorozni bankari. S druge strane i poslovi kojima se banka bavi spadaju među najlikvidnije bankarske poslove uopšte, a to su finansiranje kratkoročnih izvoznih poslova, repor hartija od vrednosti, reeskont menica manjih novčanih zavoda itd. Sigurnost je obezbeđena savršenim poznavanjem posla i komitenata od strane bančinih upravljača.

Upoređenje glavnih bilansnih pozicija za poslednje četiri godine daje sledeću sliku:

Aktiva	Račun izravnjanja			
	1932	1933	1934	1935
	u hiljadama dinara			
Blagajna	2.488	4.605	9.476	11.274
Nar. banka i Pošt. šted.	7.605	9.220	10.516	14.600
Potraž. kod banaka	97	1.926	1.224	441
Valute i devize	65	259	989	1.339
Hartije od vrednosti	292	1.346	1.088	1.188
Menice	17.809	16.853	18.882	22.356
Dužnici	21.231	29.307	35.203	37.433

Pasiva	1932	1933	1934	1935
Glavnica	15.000	15.000	15.000	15.000
Rezervni fond	1.050	1.300	1.550	1.800
Penzioni fond	95	120	145	170
Ulozi i tek. rač.	20.503	45.405	58.697	69.657
Poverioci	11.128	—	—	—
Prenosne pozicije	571	502	738	520
Čista dobit	1240	1.189	1.249	1.485
Zbir bilansa	49.588	63.516	77.379	88.631

Račun gubitka i dobitka

Rashodi	1932	1933	1934	1935
Troškovi i plate	1.020	1.342	1.746	1.997
Porez	400	450	640	500
Otpisi	208	363	1.194	968
Kurs razl. drž. papira	26	—	—	—
Dobit	1.240	1.189	1.249	1.485
Prihodi				
Kamate i prov. — saldo	2.745	2.979	4.306	4.166
Prenos dobiti	54	67	21	74
Razni prihodi	96	298	502	711
Zbir prihoda ili rashoda	2.895	3.344	4.830	4.951

Najznatniju promenu u pasivi pretstavlja povećanje uloga na knjižice i po tekućem računu za 11 miliona dinara, sa 58,69 na 69,65 miliona. Povećanje iznosi 17%. Do kraja 1932 Jugoslovenski kreditni zavod bilansirao je zasebno i poverioce. Već tri godine ovog računa više nema u bilansu, verovatno zbog toga što je banka zbog znatnog priliva uloga isplatila svoje poverioce. U pasivi imamo još samo tri relativno male promene. Prenosne pozicije su smanjenje za 218 hiljada, sa 738 na 520 hiljada. Penzioni fond iznosi 170 hiljada prema 145 hiljada u prethodnoj godini. Rezervni fond je takođe povećan za 250 hiljada, sa 1,55 na 1,8 miliona. Dotacijom iz dobitka za 1935 rezervni fond će porasti za daljih 400 hiljada i dostići će 2,2 miliona dinara, odnosno 14,67% od glavnice, koja je sa 15 miliona ostala nepromenjena.

Glavni aktivni poslovi su eskont menica i aktivni tekući računi. Na ove dve pozicije otpada oko 67% od celokupne aktive. Menice su porasle za 3,47 miliona, sa 18,88 na 22,35 miliona, a dužnici po tekućem računu za 2,23 miliona, sa 35,2 na 37,4 miliona. Hartijama od vrednosti Zavod nije ni ranije posvećivao naročitu pažnju. Na njih otpada samo 1,3% cele aktive, odnosno 1 milion 188 hiljada. Povećanje prema prethodnoj godini iznosi 100 hiljada. Poslovanje sa devizama i valutama u 1935 bilo je znatno veće nego ranijih godina, a zaloha je porasla za 350 hiljada, sa 989 hiljada na 1 milion 339 hiljada dinara.

Od svih strukturelnih promena aktive najinteresantnije su one kod likvidnih sredstava. Gotovina, u koju ubrajamo

blagajnu, potraživanje kod Narodne banke i Poštanske štedionice i potraživanje kod ostalih banaka, povećana je u odnosu na prethodnu godinu za 5,1 miliona i krajem 1935 iznosi 26,3 miliona dinara. To je za 9,5 miliona dinara više od ukupnih bančnih sopstvenih sredstava, skoro 30% od ukupnog bančinog obrtnog kapitala i preko 37% od tuđih sretstava. Za normalne prilike likviditet bi bio zaista suviše velik. Sada je to samo znak, da mora, pored sjajnog stanja Jugoslovenskog kreditnog zavoda, u njegovoj okolini biti nečeg nenormalnog, jer inače banci ne bi bilo potrebno da podržava tako ogromnu gotovinu.

Povećanje poslovnog volumena trebalo bi da ima za posledicu i povećanje bruto-prihoda od kamate i provizije. Ne vidi se koliko iznosi stvarno povećanje, jer je u računu prihoda i rashoda kompenzirana aktivna i pasivna kamata, tako da se među prihodima pojavljuje samo saldo sa 4,16 miliona prema 4,3 miliona u 1934 godini. U 1935 ovaj je saldo u odnosu na prethodnu godinu za 140 hiljada manji. To potiče otuda što su tuđa sredstva porasla za 11 miliona, jer je za ostatak od 5 miliona okruglo porasla gotovina. Uprkos ovom smanjenju, ukupni bruto-prihodi su porasli zbog povećanja raznih prihoda za preko 200 hiljada sa 502 na 711 hiljada dinara.

Zbog povećanja poslovnog volumena u 1935 su porasli za 240 hiljada i troškovi i plate. Ali su porezi opali za 140 hiljada sa 640 na 500 hiljada, a u 1935 i otpisi su bili za 230 hiljada manji nego u prethodnoj godini. Kao rezultat svega toga došlo je do povećanja čiste dobiti sa 1 milion 249 hiljada na 1 milion 485 hiljada dinara. Ona je ovako podeljena: 750 hiljada akcionarima na ime 5% dividende; 400 hiljada rezervnom fondu; 50 hiljada penzionom fondu; 178,2 hiljade članovima oba odbora na ime tantijeme, a ostatak od 107,2 hiljada prenet je na novi račun.

U upravnom odboru su g. g.: Adolf Minh, predsednik; Ljuba Gođevac i J. Bin, potpredsednici; Slavko L. Singer, Bora Popović, Dragomir N. Rakić, Aleksandar Minh, Mihajlo Lukarević, Velimir Dimitrijević, Đorđe Lederer i Hinko Blivajs, članovi. U nadzornom odboru su g. g.: Borislav Stojankić, predsednik; d-r Vinko Vrhunec, d-r Cvetko Gregorić i Dragan Milićević, članovi.

„ŠUMADIJA” A. D. ZA OSIGURANJE I REOSIGURANJE U BEOGRADU

Imali smo priliku da konstatujemo, da su naša osiguravajuća društva za vreme privredne depresije pokazala jaku otpornu snagu. Bankarska kriza i opšte nepoverenje ostavili su svoje tragove skoro jedino u sporijem priticanju premija i povećanom broju storna. Sigurnost i likviditet naših osiguravajućih društava do sada su uvek bili na potrebnoj visini.

Ove konstatacije važe u punoj meri i za »Šumadiju«, a d. za osiguranje i reosiguranje u Beogradu. Prema veličini premijskih rezervi i prenosnih premija ona spada u grupu manjih osiguravajućih društava. Osnovana je 1913 godine, ali je svoju delatnost počela tek posle svetskog rata. Analizom njezinih završnih računa za nekoliko poslednjih godina može se lako utvrditi, da je »Šumadija« neobično zdrava.

Račun izravnanja

Aktiva	1932	1933	1934	1935
	u hiljadama dinara			
Gotovina	1.403	40	32	55
Banke	11.849	15.019	11.611	12.685
Zajmovi na pol. živ.	1.379	1.460	1.605	1.776
Hart. od vrednosti	2.207	2.039	2.244	2.627
Nepokretnost	—	—	5.400	5.400

Osig. društva	1.952	1.157	955	957
Razna aktiva	604	1.027	625	579
Kaucije, gar., ostave	2.695	—	—	3.078

Pasiva

Glavnica	3.000	3.000	3.000	3.000
Rezervni fond	1.091	1.196	1.339	1.493
Fond za pov. glav.	2.500	2.500	2.500	2.500
Fond kurs. razl. papira.	—	—	210	592
Fond amort. nepokr.	—	—	130	300
Rezervna premija života	10.086	8.602	9.673	10.576
Pren. premija elem.	488	662	400	418
Rezerva za štete	335	172	233	115
Osig. društva	1.264	3.848	4.054	4.282
Razna pasiva	331	243	424	182
Čist dobitak	300	519	510	620
Zbir bilansa	19.394	20.742	22.473	24.079

Krajem 1935 pasiva iznosi okruglo 24 miliona dinara. Sa gledišta likvidnosti ona se može podeliti u tri grupe: čistu imovinu, dugoročne obaveze i kratkoročne obaveze. Čista imovina, koja se sastoji iz glavnice i fondova, iznosi 7 miliona 855 hiljada. Sa dotacijom rezervnom fondu iz čistog dobitka za 1935 godinu ona će dostići skoro 8 miliona dinara. To znači da se sopstvena sredstva prema tuđima odnose kao 1 prema 2, što je za osiguravajuća društva ne samo povoljan, već neobično povoljan odnos. „Glavnica” sa 3 miliona i „fond za povećanje glavnice” sa 2,5 miliona dinara ne menjaju se već čitav niz godina. Nasuprot tome rezervni fond je porastao za 154 hiljade (sa 1,33 na 1,49 miliona), fond kursne razlike hartija od vrednosti za 382 hiljade (sa 210 na 592 hiljade) i fond amortizacije nepokretnosti za 170 hiljada (sa 130 na 300 hiljada dinara). Ukupno povećanje fondova u 1935 iznosi 706 hiljada.

Tako zvana prenosna pasiva pretstavlja dugoročne obaveze. Na njih otpada okruglo 11 miliona, i to na rezervnu premiju života 10,57 miliona i na prenosnu premiju elementara 418 hiljada. Dugoročna obaveza „Šumadije” je i potraživanje osiguravajućih društava po pasivnom depou premijske rezerve života, koja iznosi 2,92 miliona. Prema tome na dugoročnu pasivu dolazi oko 58% obrtnog kapitala, odnosno oko 14 miliona dinara.

Na kratkoročnu pasivu otpada samo 2,21 miliona, i to: potraživanje osiguravajućih društava po tekućim računima 1,36 miliona, rezerva za neisplaćene štete 115 hiljada, razna pasiva 182 hiljade i čisti dobitak od 620 hiljada (od čega se upotrebljava 74 hiljade za povećanje sopstvenih sredstava).

Gotovinom u blagajni i realizacijom hartija od vrednosti mogla bi se odmah isplatiti celokupna kratkoročna pasiva. To znači da likviditet „Šumadije” ne bi došao u pitanje čak ni u slučaju da su sve ostale pozicije u aktivni dugoročne. A to sigurno ne stoji.

Ni sa sigurnošću plasmana ona ne stoji nepovoljnije. Kao što smo videli, njena sopstvena sredstva iznose oko 8 miliona, a obaveze 16 miliona. Politika plasiranja „Šumadije” potpuno odgovara principima nauke o osiguranju. Postoje uglavnom 4 vrste plasmana: ulozi kod banaka (12 miliona 685 hiljada), zajmovi na polise života (1,77 miliona), hartije od vrednosti (2,62 miliona) i nepokretnosti (5,4 miliona). Na ove četiri pozicije i na gotovinu otpada preko 93% celokupne aktive, odnosno 22,5 miliona. Pod raznom aktivom knjižena su nenaplaćena dokumenta sa 579 hiljada dinara, a pod osiguravajućim društvima potraživanje „Šumadije” po tekućim računima (360 hiljada) i aktivni depo premijske rezerve (596 hiljada),

Račun gubitka i dobitka

Rashodi	1932	1933	1934	1935
Opšti troškovi	1.901	1.445	1.425	1.574
Provizije	226	580	545	429
Otkupi i štete život neto	1.241	1.031	951	875

Štete elementara neto	495	789	222	275
Kamata	—	125	137	141
Amortiz. nepokr.	—	—	130	170
Otpis dubioza	492	344	218	109
Kurs. razl. papira	869	168	—	—
Rezervna premija živ.	7.802	8.602	9.673	10.576
Pren. premija elem.	488	662	400	418
Rezerva za štete	470	172	233	115
Dobitak	489	519	510	620

Приходи

Prenosne pozicije pr. god.	8.433	8.760	9.436	10.306
Ostatak dobiti	—	—	6	—
Premije element. neto	2.003	1.655	1.000	1.045
Premije život neto	1.967	1.782	1.684	1.509
Dažbine element.	1.098	868	737	669
Dažbine život	29	18	5	3
Prov. reosig. požar	—	342	454	359
Kamata	885	927	783	742
Prihod efekata	—	46	34	47
Prihod nepokretn.	—	—	270	471
Razni prihodi	58	39	33	152
Zbir prihoda-rashoda	14.473	14.437	14.444	15.303

Kad se pažljivo razgledaju pojedine cifre u gornjem računu gubitka i dobitka, lako se može zaključiti da rad na akviziciji novih poslova postaje sve teži. Naročito je karakteristično stalno opadanje naplaćenih premija i dažbina. Tako su, na primer, premije elementara od 1932 do 1935 skoro prepolovljene. U svom izveštaju Uprava „Šumadije“ se žali i na nezdravu premijsku politiku kod elementarnih osiguranja. Bezobzirnom konkurencijom stope su svedene na neverovatno nizak nivo, tako da se produkcija novih poslova mora „utrošiti da bi se postigla visina prihoda od premija i dažbina iz prethodne godine“. Kod osiguranja života vršeni su, usled opadanja kupovne snage osiguranika, otkupi u većim razmerama, a iz istog razloga bilo je otežano i zaključivanje novih životnih osiguranja. Otuda je u 1935 portfelj života opet smanjen. Stanje osiguranih suma bilo je (u milionima dinara):

Krajem	Broj polisa	Život	Broj polisa	Elementar
1933	2.143	41,1	11.149	2.678
1934	1.823	36,1	10.653	2.637
1935	1.667	33,1	10.649	2.700

Sreća je da se procenat šteta postepeno normalizuje, kao što se to vidi iz sledeće tablice (u hiljadama dinara):

Godina	Odeljenje života			Odeljenje elem.		
	Premije	Štete	%	Premije	Štete	%
1933	1.782	1031	57,9	1.655	789	47,7
1934	1.684	951	56,5	1.000	222	22,2
1935	1.509	875	58,0	1.045	275	26,3

U 1934 i 1935 bio je naročito povoljan odnos između premija i šteta kod elementarnih osiguranja. Rezervne premije života se stalno povećavaju od 7,8 u 1932 godini na 10,57 miliona u 1935. To pak znači sve bolje fundiranje osiguravajućeg društva „Šumadija“. Opšti troškovi i plaćene provizije ostale su gotovo nepromenjene, odnosno provizije su za 116 hiljada manje, a troškovi su po prilici za isto toliki iznos veći. Prihodi koji ne spadaju striktno u osiguranje, prihodi od imovine i imovinskih objekata društva doprineli su takođe da se slabija akvizicija novih poslova ne oseti na dobitku.

Sa prenosnim pozicijama bruto prihodi u 1935 izneli su 15,3 miliona, a bruto rashodi 14,68 miliona, tako da iskazani čisti dobitak iznosi 620 hiljada. Ali to nije ceo dobitak. Tome treba dodati prihod od hartija rezervnog fonda od 103 hiljade i dobitak na kursnoj razlici hartija od 382 hiljade dinara, pošto su ova dva iznosa uneta neposredno u odgovarajuće fon-

dove. To znači da ukupni čisti dobitak „Šumadije“ u 1935 iznosi 1 milion 105 hiljada dinara, odnosno 36% od glavnice ili skoro 14% od ukupnih sopstvenih sredstava. Od ove sume upotrebljeno je 559 hiljada za povećanje društvenih fondova, 396 hiljada za isplatu dividende od 12% i 10% dividendni porez, 112 hiljada za tantijemu, 25 hiljada za učešće osiguranika života u dobiti i 13,4 hiljada isplaćeno je Trgovačkom fondu. Od 1914 do 1927 „Šumadija“ nije plaćala dividendu, od 1928 do 1934 ova je iznosila po 10% godišnje, a 1935 ona je, kao što se vidi, povećana na 12%. Dakle, uprkos teškoćama s kojima se kod nas morala boriti osiguravajuća struka, postignut je vrlo lep uspeh.

U upravi „Šumadije“ su g. g.: Dobra S. Petković, predsednik; Dobrivoje T. Lazarević, potpredsednik; † Stevan J. Jovanović-Resavac, Franja Bajloni, Živan Todorović, Petar Milanović, Milan B. Tomić, Ljubomir Trandafilović i Ilija S. Ilić, članovi. U nadzornom odboru su g. g.: Mladen I. Obradović, Mih. Lukarević, Dimitrije St. Mirković, Milan Parivodić, Aleksandar Tadić, Milan Jevtić i Dimitrije Bogojević. Direktor je g. Jovan P. Nikolić.

ЧЕСКОСЛОВЕНСКА БАНКА Д. Д. У ЗАГРЕБУ

Постоје многи знаци који нам показују да се постепено враћа поверење улагача у новчане заводе. Нарочито у оне, који су без прекида нормално радили и у току банкарске кризе. Опет се примећује извесан прилив туђих средстава. Разуме се, краткорочних. Међутим, питање пласмана оваквих средстава још је увек једно од најважнијих питања нашег новчарства. Банке су већ у 1934 располагале знатним ликвидним средствима. Иако су у току прошле године предузете многе мере ради оживљавања привредне делатности у земљи, ипак та средства нису апсорбована. Шта више, ликвидност је и порасла код новчаних завода, који се нису користили мораторијалном заштитом.

Међу овакве заводе спада и Ческословенска банка у Загребу, па није чудо што је у току прошле године и за њу тежиште проблема било у томе, да се нађу сигурни и ликвидни пласмани, у која би се могла пласирати поверена краткорочна туђа средства. Банчин биланс за 1935 годину показује нам, да је она ипак успела да своје пословање и даље развије. Томе је допринела и чињеница, што је Ческословенска банка око себе окупила знатну клијентелу, која јој је остала верна и у најтежим моментима. Уосталом, како је она једини већи новчани завод чехословачке емиграције, која у нашој привреди заступа видно место, банка има све предуслове за нормалан развитак.

Биланс Ческословенске банке д. д. у Загребу за 4 последње године даје следећу слику:

	1932	1933	1934	1935
у хиљадама динара				
Активa				
Благајна	3.769	4.521	3.358	2.364
Нар. банка и Поштанска штед.	—	—	—	3.000
Новчани заводи	767	947	1.530	1.666
Валуте и девизе	66	32	33	97
Ефекти	945	790	1.734	1.204
Менице	27.908	21.125	21.081	21.586
Дужници	16.100	16.308	16.721	16.956
Непокретности	1.193	767	3.337	3.337
Пасивa				
Главница	7.000	7.000	7.000	7.000
Резерве	1.902	1.902	1.902	1.902
Уложници на књиж.	34.443	27.239	25.740	27.894
Повериоци	6.066	6.809	11.031	12.424
Добитак	348	773	783	838
Збир биланса	52.595	46.118	49.575	52.583

Банчин обртни капитал повећан је у 1934 години за преко 3,5 милиона динара. У 1935 имамо ново повећање обртног капитала за 3 милиона, са 49,57 на 52,58 милиона. То је последица повећања туђих средстава, а доказује нам да је код Ческословенске банке криза поверења већ преброђена. Као што се види, наставља се с нормалним радом и проширењем пословног волумена. Разуме се, да је сада темпо спорији, него што је то био случај пре избијања банкарске кризе, када је годишњи пораст поверених средстава прелазно и 10 милиона динара. Али, то је раније једним делом било изазвано и извршеним фузијама са мањим банкама.

У 1935 години најјачи пораст показују улошци на књижице. Они су повећани за 2,25 милиона, са 25,74 на 27,89 милиона динара. Релативно исто толики пораст имамо и код поверилаца, који су повећани са 11,03 на 12,42 милиона динара.

Сопствена средства остала су и прошле године непромењена. Она се састоје из главнице од 7 милиона и резервног фонда од 1,9 милиона динара.

Интересантне су и промене у активи. Готовина у благајни, код Народне банке и Поштанске штедионице и код осталих новчаних завода крајем 1935 прелази 7 милиона динара. Повећање према претходној години износи 2,14 милиона. Никад није било толико готовине као крајем 1935. То показује знатан ликвидитет завода и велику обазривост управе приликом одобравања нових зајмова.

Повећање кредита, меничних и по текућим рачуну, је заиста незнатно, ако се упореди са појачањем прилива туђих средстава. Менични есконт порастао је за 500 хиљада а дужници по текућем рачуну за 435 хиљада. То значи да се још увек тешко налазе сигурни краткорочни пласмани.

У активи имамо још само једну знатнију промену, и то: смањење ефеката за 530 хиљада, са 1,73 на 1,20 милиона динара. У току прошле године курсеви су порасли, па је банка то искористила и продајом једног дела ефеката реализовала је одговарајућу зараду на курсној разлици.

Чисти добитак у 1935 изнео је 475 хиљада, а са преносом од 363 хиљаде из претходне године добитак достиже 838 хиљада. Овом приликом треба споменути да Ческословенска банка спада међу ретке загребачке заводе, који су и у најтежем периоду привредне депресије и банкарске кризе исплаћивали сразмерно доста лепу дивиденду.

У управи Ческословенске банке д. д., Загреб, налазе се следећа г. г.: Јарослав Навратил, претседник; Андреј Бобош, Јан М. Лацко, Вацлав Петар, Фердинанд Фридрих, инж. Рудолф Јунгман, арх. Лав Калда, Ђуро Микуш, Флоријан Седлачек, Адолф Кралик. Директор је г. Јосип Бездичек.

ПРВО ХРВАТСКО ВАРАЖДИНСКО Д. Д. ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ РАСВЈЕТУ, ВАРАЖДИН

За прво хрватско varaždinsko д. д., као и за целокупну нашу електричну индустрију 1935 била је јубиларна година. Наиме ово друштво је основано тачно пре 40 година са главницом од 135 хиљада форинти. 1895 године прорадила је у Вараждину и његова муњара, као прва електрична централа на територији данашње Југославије и на Балкану. Првобитно погон је био парни, али је 1910 преудешен на дизелмоторе. Вараждинска муњара је давала Вараждину електрично осветљење пуне 33 године. Међутим, у 1927 закључен је необично повољан уговор са Електраном Фала, према којем је од децембра 1928 ова последња почела да лиферује струју Првом varaždinskom д. д. У вези са прикључком на Фалу преграђена је градска мрежа, а односни трошкови покривени су једним зајмом, који друштво отплаћује брзим темпом. И у 1935 струја је купована од Електране Фала, а

централа у Вараждину служила, је само за резерву за случај прекида на далеководу. Укупна производња струје у 1935 изнела је 1,44 милиона к. в. часова, од чега је утрошено по прилици $\frac{1}{4}$ за осветљење, а $\frac{3}{4}$ за погон индустријских мотора.

Финансијско стање и резултат пословања Првог хрватског varaždinskog д. д. најбоље се види из следеће таблице, у којој смо упоредили главне билансне позиције за последње три године:

Рачун изравњања

Актива	1933.	1934.	1935.
Стројеви, некр. и мрежа	6.727	6.824	7.136
Благајна	45	42	55
Роба	217	233	243
Дужници	1.000	522	653
Пасива			
Главница	67,5	67,5	67,5
Резервни фонд	67,5	67,5	67,5
Рачун амортизације	2.472	3.015	3.585
Пензиони фонд	1.116	1.186	1.236
Менице, Повериоци	4.213	3.155	3.004
Преносна пасива	41	115	112
Оставе	1.500	1.500	2.600
Добитак	12,7	15	15
Збир биланса	9.490	9.121	10.687

Рачун губитка и добитка

Расходи			
Производња струје	952	1.079	999
Плате и наднице	325	371	366
Трошкови	147	165	166
Одржавање зграда, мреже итд.	104	200	254
Порези	144	94	94
Камате	368	244	231
Фонд амортизације	452	542	570
Чисти добитак	12,7	15	15
Приходи			
Од струје	2.467	2.668	2.559
На роби	39	43	136
Збир прихода или расхода	2.506	2.711	2.695

У 1935 инвестиције су за 312 хиљада веће него у претходној години и износе 7,13 милиона. Друштво води у пасиви рачун амортизације који је већ достигао 50% од набавне вредности инвестиције.

Главница од 135 хиљада форинти претворена је у своје време у динаре и од тада је остала непромењена са 67,5 хиљада. Резервни фонд је одавна достигао 100% главнице. Дуговање друштва (урачунавши ту и оно пензионом фонду) крајем 1935 износи 4,23 милиона. Тај дуг који је направљен непосредно пред почетак кризе и стално смањивање продајних цена струје су узрок због којег се упркос знатном проширењу пословања постиже сразмерно мали чисти добитак. Ипак се мора приметити да су и дотације амортизационом фонду знатне, што је свакако за похвалу.

Уосталом, износ исказане чисте добити у овом случају и не игра нарочиту улогу, јер се скоро све акције (98,4%) налазе у својини Општине града Вараждина. А њој није стало толико до дивиденде, колико до што потпунијег и повољнијег задвољавања једне неопходне потребе грађанства и локалне индустрије.

У управи су г. г.: Стј. Новаковић, претседник; Морандини Валент, Хичек, д-р Посмоди, М. Рубинић, Хуго Вајсфелд, Инж. Дамашка, д-р Пулграм и д-р Енгелхарт. У надзорном одбору су г. г.: Винко Грчевић, Јосип Кауф и Тито Копрек. Директор је г. Инж. Лесковар.